

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

ความเป็นมา

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายฉบับแรกที่ได้ประกาศใช้ ในสมัย คณะรัฐมนตรีที่มี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ เพื่อให้มีระบบวิธีที่พิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคที่ได้รับการแก้ไขเยียวยา ด้วย ความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญ ต่อ การพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น จากนั้น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ อีก ๒ ครั้ง ดังนี้

๑) ในสมัยคณะรัฐมนตรีที่มี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยประกาศใช้กฎหมาย ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นกฎหมายฉบับแก้ไขเพิ่มเติมแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้ มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีที่สอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว

๒) ในสมัยคณะรัฐมนตรีที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศใช้กฎหมาย โดยผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์การอุทธรณ์และฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยให้คดีแพ่งถึงที่สุดในระดับชั้นศาลอุทธรณ์และคดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกาจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา

๑. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑

ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๓๘ ก วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ หน้า ๓๒

วันเริ่มใช้บังคับ เมื่อพ้นหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ผู้รักษาการ ประธานศาลฎีกา

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น ในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพ สินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญา เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้ เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลาและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึง ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบธุรกิจ กับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรให้มี ระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการ แก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. ๒๕๕๑ แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๖ หมวด และบทเฉพาะกาล มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๖๖ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับ

๒. กำหนดคุณสมบัติเจ้าพนักงานคดี ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคตามที่ศาลมอบหมาย ได้แก่ ๑) ไกล่เกลี่ยผู้บริโภค ๒) ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน ๓) บันทึกคำพยาน ๔) ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งก่อนและระหว่างพิจารณา และ ๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการทำหน้าที่ช่วยเหลือนั้น

๓. หมวด ๑ บททั่วไป

๓.๑ กระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หากไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดของประธานศาลฎีการะบุไว้ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ส่วนในกรณีที่มีปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ให้ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัยและคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

๓.๓ ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับให้สัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้บริโภครกับผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องทำตามแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง ถึงแม้สัญญาดังกล่าวยังมีได้ทำให้ถูกต้องตามแบบนั้น ถ้าหากผู้บริโภครได้วางมัดจำหรือชำระหนี้บางส่วนแล้วผู้บริโภครมีอำนาจฟ้องบังคับให้ผู้ประกอบการธุรกิจจัดทำสัญญาให้เป็นไปตามแบบที่กฎหมายกำหนดหรือชำระหนี้เป็นการตอบแทน

๓.๔ กำหนดเรื่องอายุความในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภคหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปี นอกจากนี้ ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจและผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา

๔. หมวด ๒ วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครในศาลชั้นต้น

กำหนดวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครในศาลชั้นต้น มีเนื้อหาประกอบด้วย ๓ ส่วนคือ ส่วนที่ ๑ การฟ้องคดี ส่วนที่ ๒ การพิจารณาคดี และส่วนที่ ๓ คำพิพากษาและคำชี้ขาดตัดสินคดี

๕. หมวด ๓ อุทธรณ์

กำหนดให้จัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภครขึ้นในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค โดยให้มีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภคร

๖. หมวด ๔ ฎีกา

คดีที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภครหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภครมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คู่ความอาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อขอให้พิจารณานุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์เกินสองแสนบาทหรือในปัญหาข้อกฎหมายภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์

๗. หมวด ๕ วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา

ก่อนยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคนั้น หากมีเหตุเช่นเดียวกับกรณีที่จะทำให้โจทก์มีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาหรือมีความจำเป็นต้องขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ผู้ที่จะเป็นโจทก์อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขอใช้วิธีการชั่วคราวก่อนฟ้องได้ ซึ่งคำร้องต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุที่จะฟ้องอยู่ประกอบธุรกิจเป็นจำเลย และมีเหตุเพียงพอที่จะทำให้เห็นว่าสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามขอขึ้น รวมทั้งจะต้องมีบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงของผู้รู้เห็นเหตุแห่งการขอขึ้นเพื่อสนับสนุนข้ออ้างดังกล่าว

๘. หมวด ๖ การบังคับความคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ในการบังคับคดี หากการออกคำบังคับไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษาก่อนมีการออกหมายบังคับคดีจะทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้รับความเสียหายและหากเน้นเข้าไปจะไม่อาจบังคับคดีได้ เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจมีคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อให้ออกหมายบังคับคดีไปทันทีโดยไม่ต้องออกคำบังคับก่อนก็ได้

๙. บทเฉพาะกาล

บรรดาคดีผู้บริโภคซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

๒. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๐ ตอนที่ ๒๕ ก วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๖ หน้า ๑

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ ประธานศาลฎีกา

เหตุผลในการประกาศใช้

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนดให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา และดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยส่วนรวมตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดแทนผู้บริโภคได้ ดังนั้น เพื่อให้มูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีสอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๓ มาตรา ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยยกเลิกความในมาตรา ๑๙ เดิม และบัญญัติใหม่ตามความในมาตรา ๓ ของพระราชบัญญัตินี้ สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมหรือมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีผู้บริโภคแทนผู้บริโภคได้โดยให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้บริโภคให้ชัดเจน และให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒. การถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความในคดีจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจาก ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล และในกรณีขอถอนฟ้องศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอน ฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม

๓. ถ้าภายหลังที่ได้มีการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว สมาคมหรือมูลนิธิผู้ยื่นฟ้องถูกเพิกถอนการรับรองตาม กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคหรือไม่สามารถดำเนินคดีต่อไปได้เพราะเหตุอื่นใด ให้ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้อง เข้าดำเนินคดีต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าผู้บริโภคนั้นอาจไม่ทราบถึงเหตุดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้แจ้งบุคคลดังกล่าว ทราบโดยกำหนดระยะเวลาที่ต้องเข้ามาในคดีไปพร้อมด้วยก็ได้ บรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปก่อนเข้ามา ในคดีให้มีผลผูกพันผู้บริโภคนั้นด้วย และหากบุคคลดังกล่าวไม่เข้ามาภายในเวลาที่กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่ง จำหน่ายคดีส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น ซึ่งในกรณีนี้ ผู้บริโภคอาจขอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือ สมาคมหรือมูลนิธิอื่นที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีแทนต่อไปก็ได้

๓. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๑๒๐ ก วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ หน้า ๓๓

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ ประธานศาลฎีกา

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์การอุทธรณ์และฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยให้คดีแพ่งถึงที่สุดในระดับชั้นศาลอุทธรณ์และคดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกาจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา สมควรแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์การอุทธรณ์และฎีกาในคดีผู้บริโภคให้มีความสอดคล้องเป็นระบบเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๗ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความตามพระราชบัญญัตินี้แทนกล่าวคือ “ภายใต้บัญญัติมาตรา ๕๑ คำพิพากษาหรือคำสั่งของ ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคให้เป็นที่สิ้นสุด” (มาตรา ๓)

๒. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ ความตามพระราชบัญญัตินี้แทนคือ “มาตรา ๕๑ การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดี ผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม” (มาตรา ๔)

๓. ให้ยกเลิกมาตรา ๕๒ มาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นการยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับเงื่อนไข หลักเกณฑ์ และวิธีการฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่ง (มาตรา ๕)

๔. กำหนดบทเฉพาะกาลไว้รองรับ คือ การฎีกาคดีผู้บริโศกที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโศกหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโศกมีคำพิพากษาหรือคำสั่งก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีจะเสร็จการพิจารณาจากศาลฎีกา (มาตรา ๖)

นางวนิดา อินทรอำนวย / จัดทำ